

Гродна Уладзіміра Церабуна

Віталь КАРНЯЛЮК,
Алесь ГОСЦЕЎ, гісторыкі

«Папараць-кветка» на Савецкай плошчы, пано «Піянеры» і фасад гатэля «Турыст» — мастацкая спадчына скульптара Уладзіміра Церабуна.

Часцей падмайце вочы

Гарадская прасторы складаецца для яго жыхароў з вуліц, завулкаў, плошчаў, дамоў, дзе яны жывуць, дзе працуюць, патрэбныя для жыцця ўстаноў і арганізацый. Гэта ўсё гараджане заўважаюць штодзень па маршрутах «дом-праца-дом».

Раздзей яны заўважаюць паркі і скверы. Гэта адбываецца, калі туды заглянуць. Часам надзіме чалавек вочы ўверх на вежы храмаў. І калі ўжо прыпыніць свой бег «у лютую машыну», то заўважаць скульптурнае аблічча свайго горада.

Аўтарамі гэтага аблічча Гродна з'яўляецца плеяда мастакоў розных часоў: Рамульд Зорых, Уладзімір Панцілееў, Аляксандр Анціпін, Аманол Селятыцкі, Генадзь Мурамцаў, Генадзь Буралкін, Заір Азгур, Андрэй Засціпка, Сіргей Більдзюк, Юрась Мацко...

Адным са стваральнікаў такога аблічча Гродна быў Уладзімір Васільевіч Церабуна.

рабун (1946–2024) — аўтар вёскапамяных мемарыялаў «Далына — сястра Хатыні» і «Праклён вайне» ў Сморгоні.

Захаваная спадчына

Без знааў яго творчасці гарадская ідэнтычнасць Гродна была б іншай. Інакш выглядаў бы стары Рынак (цяпер — плошча Савецкая). Менавіта на ёй захавалася адзін з двух скульптурных вобразаў «Папараць-кветкі». Па-іншаму бачыўся б фасад гатэля «Турыст», без сімвалічнай «Брыгантины» пад назвай «Ветразь».

Зусім інакш выглядала б плошча перад будынкам абласнога кіраўніцтва ўнутраных спраў, ўпрыгожаная велічным помнікам «Крылатая» — загінуўшым пры выкананні службовага абавязку міліцыянерам.

Ваенныя моглілі на вуліцы Белуга назаўжды пад аховам 7,5-метровай фігуры салдата са сіціскай у руках вітоўкай «Заўсёды напалітвое», якая замерла на вечнай варце.

Фасад будынку абласнога Палада творчасці дзяцей і моладзі ўпрыгожваюць рэльефы, выкананыя ў тэхніцы «выкалатка з алюмінія» — «Фантазія» і «Гімн Сонцу», а таксама пано «Піянеры». Дарэчы, кампазіцыя з мазайкай робіць адметным будынак аздараўленчага комплексу на вуліцы Томіна.

Прыхаджане гродзенскага касцёла Адпукання Свя. Крыжа былога кляштара бернардынцаў могуць убачыць стаявую кампазіцыю майстра «Госпадзі, верую ў цябе». А ў чыталынай зале навуковай бібліятэкі ГРДУ імя Янкі Купалы знаходзіцца сімвалічная кампазіцыя «Праз цёрні да зорак», якая натхніла студэнтаў да новых ведаў.

А яшчэ ёсць у горадзе такія работы майстра, якія памятна дошка польскай пісьменніцы Зофі Налекоўскай на будынку па вуліцы Акадэмічнай і дошка генералу арміі Аляксею Антонаву на будынку рэдакцыі газеты «Гродзенская праўда».

Мастацкая адметнасць Гродна

Былі творы Уладзіміра Церабуна ў Гродне, якія, на жаль, не захаваліся мітусіліся час. Акрамя аднаго з вобразаў «Папараць-кветкі» на Савецкай плошчы, варты загадаць мастацкае афармленне калодзежаў на вуліцы Аграмацінай і кампазіцыі «Вязаліччыцы» калі былога палача культуры «Юнацтва». Таксама да рэканструкцыі будынка тэатра ляжак на яго сцяне з 1983 года знаходзілася дошка ў памяць пра дзейнасць першага Гродзенскага Савета рабочых дэпутатаў у 1919 годзе.

Пагадзімся, што пералічэння мастацкай творы

беларускага славуэта скульптара робяць Гродна адметным, як для яго жыхароў, так і для гасцей горада. Толькі пералічэння вобразы мастацкай пластыкі не адзіны ўнёсак Уладзіміра Васільевіча ў культурнае жыццё абласнога цэнтра ў яго найноўшы перыяд.

Грамдаская дзейнасць

З 1979 па 1986 год смаргонскі скульптар Уладзімір Церабун з'яўляўся старшынёй Гродзенскай абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў. Вынік з'яўлення старшынства была адкрыццём новага беларускага майстра, напрыклад, Аляксандра Ларыёнава альбо Данііла Паракі... А далей, з 1992 года ў якасці старшыні Гродзенскага фонду вольнага мастацтва Церабун ініцыюе ў нашым горадзе выставы А. Ісачова, П. Філонава, Я. Драздовіча. Вартаўнік з забіцця славуэтаў імянаў спрыяў вёсц «перабудовы», які з ахвотай выкарыстоўваў энергію кіруючых гродзенскіх мастакоў.

Двойчы, у 1986 і 2006 гадах, у Гродне заўважна прарадзілі персанальныя выставы самога майстра з твораў і ў розных жанрах станкавай і манументаль-

най скульптуры, у графіцы і пластыцы малых формаў. Падкрэслім, што дзясяткі сваіх прац Уладзімір Церабун перадаў розным музеям Гродзеншчыны, у тым ліку і гарадскім.

Сяброўства з Ліпенем

Збіты выраз «пакажы, хто твой сябр», — адказу, хто ты? — красамоўна іспіруе сяброўства Уладзіміра Церабуна і Аляксандра Іванавіча Ліпена — бліскаучага гродзенскага мастака і скульптара (спадчына якога яшчэ чакае свайго асобнага збору). Сімвалічным помнікам скажым сябру з'яўляецца складзены ў 2007 годзе Уладзімірам Церабунам адным каталог твораў Аляксандра Ліпена.

А яшчэ ў гродзенскім жыцці скульптара быў перыяд настаўніцтва. У 1997–1999 гадах майстар выкладаў скульптуру, малюнак і кераміку ў Гродзенскім ву-

чылішчы мастацтва імя Цёткі. Гэта значыць, што з аўдыторыі знакамітага скульптара свае першыя крокі ў свет прыгажосці зрабілі дзясяткі таленавітых маладых людзей нашага краю.

Усё ашышэйгадае прымушае задумвацца, якое заўважнае месца ў культурным асродку нашага горада займаў і будзе займаць надалей урадзнец Сморгоні Уладзімір Васільевіч Церабун, сэрца якога перастала біцца 8 кастрычніка гэтага года.

Везумоўна, гэтае месца адметнае, заўважнае, як і самыя яго творы, усталяваныя і відомыя не толькі ў нашым горадзе, але і па ўсёй краіне. Таму лагічным крокам нашай памяці будзе не толькі беражлівае стаяленне да спадчыны мастака, але ў перспектыве з'яўленне ў гродзенскай таланіцы вуліцы Уладзіміра Церабуна.

Вячэрнік Часопіс 13.11.24 №46